EB Akademi

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu

Konu Anlatımı · EKYS 2027

www.evrakburada.com/1739-sayili-kanun-konu-anlatimi

evrakburada.com

1 Kanunun Kimliği, Kapsamı ve Genel Amaçlar

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu — Kabul: **14 Haziran 1973** · Resmî Gazete: **24 Haziran 1973**, sayı 14574. Türk millî eğitiminin **"anayasası"** sayılır: amaç ve ilkeler, sistemin genel yapısı, öğretmenlik mesleği, okul binaları, eğitim araç-gereçleri ve Devletin görev-sorumluluğu (md. 1).

Genel amaçlar (md. 2) — Türk Milletinin bütün fertlerini...

1. Yurttaş olarak

Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasadaki **Atatürk milliyetçiliğine** bağlı; millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerleri benimseyen; ailesini, vatanını, milletini seven; **demokratik, laik ve sosyal hukuk Devleti** olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görevlerini bilen ve davranışa dönüştürmüş yurttaşlar.

2. Kişi olarak

Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından **dengeli ve sağlıklı** kişilik; **hür ve bilimsel düşünme** gücü, geniş dünya görüşü; insan haklarına saygılı, **yapıcı, yaratıcı ve verimli** kişiler.

3. Meslek sahibi olarak

İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek **hayata hazırlamak**; kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir **meslek** sahibi yapmak.

Nihai hedef: Bir yandan vatandaşların ve toplumun **refah ve mutluluğunu** artırmak; öte yandan millî birlik içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı hızlandırmak ve Türk Milletini **çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı** yapmak.

Özel amaçlar (md. 3): Çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, **genel amaçlara ve temel ilkelere** uygun olarak tespit edilir.

Ezber: Genel amaçlar **3 maddedir**: iyi yurttaş · dengeli kişilik ve bilimsel düşünce · meslek ve hayata hazırlık. Kenar başlıkları kanun metnine **dâhil değildir** (md. 60).

evrakburada.com

2 Türk Millî Eğitiminin 14 Temel İlkesi

Md.	İlke	Özü
4	**Genellik ve eşitlik**	Eğitim kurumları **dil, ırk, cinsiyet, engellilik ve din** ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır; kişiye, aileye, zümreye, sınıfa **imtiyaz tanınamaz**. ("engellilik" 2014'te eklendi.)
5	**Ferdin ve toplumun ihtiyaçları**	Hizmet vatandaşların **istek ve kabiliyetleri** ile **toplumun ihtiyaçlarına** göre düzenlenir.
6	**Yöneltme**	Fertler ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre programlara/okullara yöneltilir; **rehberlik** ve **objektif ölçme-değerlendirme**den yararlanılır; ortaöğretime hazırlık sınıfı konabilir.
7	**Eğitim hakkı**	**İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır**; sonraki kurumlardan ilgi ve kabiliyet ölçüsünde yararlanılır.
8	**Fırsat ve imkân eşitliği**	Kadın-erkek herkese fırsat eşitliği; yoksul başarılı öğrenciye **parasız yatılılık, burs, kredi**; özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocuklar için özel tedbir.
9	**Süreklilik**	Genel ve mesleki eğitimin **hayat boyu** sürmesi esastır; yetişkinlerin sürekli eğitimi de bir eğitim görevidir.
10	**Atatürk inkılap ve ilkeleri ve Atatürk milliyetçiliği**	Bütün programlarda temel alınır; **Türk dilinin** özellikleri bozulmadan öğretilmesi — Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile iş birliği.
11	**Demokrasi eğitimi**	Demokrasi bilinci kazandırılır; ancak okullarda Atatürk milliyetçiliğine aykırı **siyasi ve ideolojik telkine** ve günlük siyasi tartışmalara meydan verilmez.
12	**Laiklik**	Laiklik esastır; **Din kültürü ve ahlak bilgisi** ilköğretim ve lise-dengi okullarda **zorunlu** dersler arasındadır.
13	**Bilimsellik**	Programlar, metotlar ve araçlar bilimsel ve teknolojik esaslara göre sürekli geliştirilir; verimlilik **bilimsel araştırmaya** dayanır.
14	**Planlılık**	Eğitim-insangücü-istihdam ilişkisi gözetilir; **mesleki ve teknik eğitime ağırlık** verilir; okul standartları önceden belirlenir.
15	**Karma eğitim**	Kız ve erkek **karma eğitim esastır**; eğitimin türüne göre bazı okullar yalnız kız veya yalnız erkek öğrenciye ayrılabilir.
16	**Eğitim kampüsleri ve okul ile ailenin iş birliği**	Kampüs yönetimi kurulabilir; okullarda **okul-aile birliği** kurulur; veliler **bağışa zorlanamaz**.
17	**Her yerde eğitim**	Amaçlar okulda, evde, çevrede, iş yerinde, her yerde gerçekleştirilmeye çalışılır; her kuruluşun eğitim faaliyeti **MEB denetimine** tabidir.

Ezber cümlesi (sırayla): **G**enellik · **F**erdin ihtiyacı · **Y**öneltme · **E**ğitim hakkı · **F**ırsat eşitliği · **S**üreklilik · **A**tatürk · **D**emokrasi · **L**aiklik · **B**ilimsellik · **P**lanlılık · **K**arma · **O**kul-aile · **H**er yerde eğitim → toplam **14 ilke** (md. 4-17).

evrakburada.com

Okul-aile birliği (md. 16)

Aynî ve nakdî bağış kabul eder; sosyal-kültürel etkinlik ve kampanya düzenler; **kantin, salon, açık alan** işletir ya da işlettirir. Yönetmeliği **Maliye ve MEB** ortak hazırlar. Gelirler bankada özel hesapta tutulur; **damga vergisi ve harçtan muaf**, bağışlar **veraset ve intikal vergisinden** müstesnadır. İl MEM gerektiğinde ihaleleri birlik adına yapabilir.

Eğitim kampüsü (md. 16)

Aynı alanda birden fazla örgün/yaygın kurum varsa **kampüs** ve **kampüs yönetimi** kurulabilir; ortak alan, kantin, salon gelirleri kampüsün ortak giderlerinde kullanılır.

3 Sistemin Genel Yapısı: Örgün ve Yaygın Eğitim

md. 18: Türk millî eğitim sistemi **iki ana bölümden** kurulur: **örgün eğitim** (okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim) ve **yaygın eğitim** (örgün eğitimin yanında veya dışında düzenlenen bütün eğitim faaliyetleri).

Okul öncesi (md. 19-21)

Mecburi çağa gelmemiş çocuklar; **isteğe bağlıdır**. Amaçlar: beden, zihin, duygu gelişimi ve iyi alışkanlık · **ilköğretime hazırlık** · elverişsiz çevreden gelen çocuklara ortak yetişme ortamı · **Türkçeyi doğru ve güzel konuşma**. Bağımsız **anaokulu**, ilköğretim okuluna bağlı **anasınıfı** ya da **uygulama sınıfı** olarak açılır.

İlköğretim (md. 22-25)

6-14 yaş; o yılın 31 Aralık'ında **72 ayını** dolduranlar 1. sınıfa kaydedilir. Amaç: iyi vatandaş için temel bilgi-beceri ve millî ahlak; hayata ve üst öğrenime hazırlık. **4 yıl ilkokul + 4 yıl ortaokul** (ve **imam-hatip ortaokulu**). Son ders yılının **ikinci yarısında** rehberlik servisi meslek tanıtımı yapar.

Ortaöğretim (md. 26-33)

İlköğretime dayalı **dört yıllık zorunlu** örgün veya yaygın öğrenim; genel, mesleki-teknik kurumlar ve **mesleki eğitim merkezleri**. Liseler ile MEM'lerden oluşur; nüfusu az yerlerde **çok programlı lise**. Öğrenim süresini **MEB** belirler. Zorunlu ortaöğretim **2012-2013**'ten itibaren uygulanır.

Yükseköğretim (md. 34-39)

Ortaöğretime dayalı **en az iki yıllık** eğitim. Kurumlar: üniversite, fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuvar, meslek yüksekokulu, uygulama-araştırma merkezi. **Yükseköğretim paralıdır** (md. 38); giriş şartlarını **YÖK**, MEB ile iş birliği yaparak belirler.

- **Yöneltme (md. 30):** İlköğretimde başlar, ortaöğretimde devam eder; yatay ve dikey geçiş şartlarını MEB düzenler.
- **İmam-hatip liseleri (md. 32):** İmamlık, hatiplik, Kur'an kursu öğreticiliği gibi dinî hizmet elemanları için; **hem mesleğe hem yükseköğretime** hazırlar.
- **Güzel sanatlar (md. 33):** Özel yetenekli çocuklar için ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde ayrı okullar açılabilir.
- **Seçmeli dersler (md. 25):** Ortaokul ve liselerde **Kur'an-ı Kerim** ve **Hz. Peygamberimizin hayatı** isteğe bağlı seçmeli ders olarak okutulur.
- **Mesleki eğitim merkezi** öğrencileri diploma için MEB'in belirlediği **fark derslerini** tamamlamak zorundadır (md. 26).

4 Yaygın Eğitim

md. 40: Yaygın eğitim, örgün eğitime **hiç girmemiş**, herhangi bir kademesinde **bulunan** ya da bu kademeden **çıkmış** vatandaşlara, örgün eğitimin yanında veya dışında şu imkânları sunar:

evrakburada.com

Öğrenme
① Okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimi tamamlamak için sürekli eğitim ② çağın bilimsel, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmelerine uyum.

Kültür ve toplum
③ Millî kültür değerlerini koruyan, tanıtan eğitim ④ toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme alışkanlığı.

Yaşam
⑤ Beslenme ve sağlıklı yaşama usulleri ⑥ **boş zamanları** iyi değerlendirme alışkanlığı.

Meslek
⑦ Kısa süreli ve kademeli eğitimle istihdama uygun meslek edindirme ⑧ çalışanların **hizmet içinde** gelişmesi.

- **md. 41:** Yaygın eğitim örgün eğitimle **birbirini tamamlayacak** biçimde düzenlenir; **genel** ve **mesleki-teknik** olmak üzere iki temel bölümdür.
- **md. 42:** Resmî, özel ve gönüllü kuruluşlar arasındaki **koordinasyonu MEB** sağlar. Genel yaygın eğitim programlarının düzenlenişi **yönetmelikle**, mesleki-teknik yaygın eğitimde koordinasyon esasları **kanunla** belirlenir.

Ezber: Yaygın eğitimin özel amaçları **8 maddedir**. Hedef kitle: örgün eğitime **hiç girmemiş · içinde bulunan · çıkmış** vatandaşlar.

5 Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenin İzni

Dikkat: Öğretmenliği "özel bir ihtisas mesleği" olarak tanımlayan **md. 43** ile öğretmenlerin nitelik ve seçimini düzenleyen **md. 45**, **3 Şubat 2022 tarihli 7354 sayılı Öğretmenlik Meslek Kanunu** ile mülga oldu. 7354 sayılı Kanun da **10 Ekim 2024 tarihli 7528 sayılı Öğretmenlik Mesleği Kanunu** ile yürürlükten kaldırıldı. Bugün öğretmenliğin tanımı, kariyer basamakları, **Millî Eğitim Akademisi** ve yönetici görevlendirme esasları **7528 sayılı Kanun**dadır.

Md.	Konu	Hüküm
44	Eğitim yüksekokulu	MEB'e bağlı, öğretmen yetiştiren eğitim yüksekokulları **Cumhurbaşkanı kararıyla** kurulabilir.
46	Bölge hizmeti	Öğretmenlikte yurdun çeşitli bölgelerinde görev yapmak **esastır**; yer değiştirme esasları yönetmelikle.
47	Uzman ve usta öğretici	Örgün-yaygın kurumlarda ve hizmet içi kurslarda **geçici veya sürekli** görevlendirilebilir.
48	Hizmet içi yetiştirme	Üst öğrenim için **yaz ve akşam okulları** açılır; kurs ve seminer düzenlenir. Bu belgelerin atama, yükselme ve nakilde nasıl değerlendirileceği yönetmelikle.
49	Yurt içi-dışı yetişme	Üst öğrenim veya ihtisas için öğretmenler belli şartlarla **aylıklı veya aylıksız izinli** sayılabilir.
50	Öğretmen konutları	Özellikle **mahrumiyet bölgelerinde** konut sağlanır; konutlar okul binasıyla birlikte planlanır.

evrakburada.com

Öğretmenlerin izin ve tatilleri — md. 50/A (2020, 7243 sayılı Kanunla eklendi)

İki ay izin

Öğretmenler yaz tatilinde **aralıksız iki ay izinlidir**; kalan tatilde yönetmelikle belirlenen **meslekle ilgili çalışmalara** katılır.

Rehberlik öğretmenleri

Tercih danışmanlığı, alan-ders seçimi, tanılama gibi işlerde izin ve tatilde de görevlendirilebilir; bu durumda izinleri **bir aydan az olamaz**.

Telafi

Salgın, afet, hava koşulları gibi nedenlerle eğitim **iki haftadan fazla** yapılamaz ve telafi ders yılında bitmezse MEB izinleri kısaltabilir; izin yine **bir aydan az olamaz**.

657'ye göre izin kullananlar

İkinci görev olarak **yöneticilik** verilenler, yüz yüze eğitim yapılmayan kurumlardakiler, Bakanlık merkez ve il/ilçe MEM'de görevlendirilenler **657 sayılı Kanunun 102 ve 103/1** maddelerine göre yıllık izin kullanır. **Okul müdürleri ve müdür yardımcıları** tatil aylarında okul işlerini düzenlemek şartıyla **sırayla** izin kullanır.

6 Okul Binaları, Eğitim Araç ve Gereçleri

Okul yapıları (md. 51)

Bina ve tesisler çevrenin ihtiyaçlarına ve programların özelliklerine göre **MEB tarafından** planlanır ve yaptırılır; her yıl bütçeye ödenek konur; vatandaş yardımları teşvik edilir. MEB'e tahsisli Hazine taşınmazlarının tahsisini kaldırmaya ve satışına **Maliye (Hazine ve Maliye) Bakanı** MEB ile mutabık kalarak yetkilidir.

Kapsam (md. 52)

Ders kitapları, öğretmen ve öğrenciye kaynak olacak basılı malzeme, millî eğitimin amaçlarına yararlı diğer eserler ve araç-gereçler.

MEB'in görevi (md. 53)

Araç-gereci sağlamak, geliştirmek, yenileştirmek, **standartlaştırmak**; kullanım süresini, **telif haklarını** ve **ders kitabı fiyatlarını** tespit etmek; paralı veya parasız sunmak.

Nasıl yapar? (md. 54)

① Hazırlamak, imal etmek, satın almak ② kişilere, komisyonlara ya da **yarışmayla** hazırlatmak ③ özel kesimin ürettiklerinden **seçmek veya tavsiye etmek**.

md. 55: MEB'in hazırlattığı kitap ve araçları hazırlayan, inceleyen ve redaksiyonunu yapanlara **ücret ödenir**; özel kesimin ders kitabı olarak gönderdiği eserler **ücret karşılığı incelenir**. Ders kitaplarının kabulü, uygunluk süresi, telif ve ücret esasları **MEB yönetmeliğiyle** düzenlenir.

evrakburada.com

7 Görev ve Sorumluluk, Son Hükümler

Md.	Konu	Hüküm
56	Yürütme, gözetim, denetim	Eğitim-öğretim hizmetinin Devlet adına yürütülmesinden, gözetim ve denetiminden **MEB sorumludur**.
57	Yasaklık	**Askeri maksatlarla açılan okullar hariç**, bu Kanuna aykırı hiçbir eğitim faaliyetinde bulunulamaz.
58	Okul açma yetkisi	İlköğretim okulu, lise veya dengi okul **MEB'in izni olmadan açılamaz**. Okulların ve özel okulların derecelerini MEB belirler; askerî eğitim kurumlarının derece ve müfredatı **MSB ile birlikte**. Diğer bakanlıklara bağlı lise ve dengi okulların program ve yönetmelikleri o bakanlıkla birlikte yapılır, **MEB onaylar**; bu okullar MEB'in gözetim ve denetimine tabidir.
59	Yurt dışı eğitim	Vatandaşların yurt dışında eğitim, öğrenim ve ihtisasıyla ilgili hizmetlerden (**askerî öğrenciler hariç**) MEB sorumludur.
60	Kenar başlıkları	Madde kenar başlıkları **kanun metnine dâhil değildir**.
61	Kaldırılan hükümler	789 sayılı Maarif Teşkilatı Kanunu md. 3-4, 5429 sayılı ders kitapları kanunu, **222 sayılı Kanunun 69. maddesi** vb. yürürlükten kalktı.
62	Yönetmelikler	Kanundaki yönetmelikler MEB'ce **en geç bir yıl içinde** çıkarılır.
Ek 1	Terim	"Temel eğitim" terimi **"ilköğretim"** olarak değiştirildi (1983, 2842).

Önemli değişiklik kanunları: 2842 (1983: Atatürk milliyetçiliği, laiklik, demokrasi eğitimi maddeleri, "ilköğretim" terimi) · **4306** (1997: 8 yıllık kesintisiz eğitim, yöneltme) · **5917** (2009: eğitim kampüsü, okul-aile birliği) · **6287** (2012: 4+4+4, imam-hatip ortaokulu, zorunlu ortaöğretim) · **6764** (2016: mesleki eğitim merkezi) · **7180** (2019: 6-14 yaş, 72 ay) · **7243** (2020: md. 50/A izin) · **7354** (2022: md. 43 ve 45 mülga) · **7528** (2024: Öğretmenlik Mesleği Kanunu; 7354'ü kaldırdı).

evrakburada.com

★ 1739 Millî Eğitim Temel Kanunu — Sınavda En Vurucu Noktalar

Son tekrar listesi

1. Kabul **14 Haziran 1973**; genel amaçlar **3 bent**: yurttaş, kişi ve meslek sahibi olarak yetiştirme.
2. Özel amaçlar **genel amaçlara ve temel ilkelere** uygun belirlenir; temel ilke sayısı **14** (md. 4-17), sonuncusu **her yerde eğitim**.
3. Genellik ve eşitlik ilkesine **engellilik** ibaresi **2014**'te (6518) eklendi.
4. Süreklilik: eğitimin **hayat boyu** devam etmesi · laiklik: **din kültürü ve ahlak öğretimi** ilköğretim ve liselerde zorunlu.
5. Karma eğitim **esastır**; eğitimin türüne göre bazı okullar tek cinsiyete ayrılabilir. Okul-aile birliği → **eğitim kampüsleri ve okul ile ailenin iş birliği** ilkesi (5917).
6. Sistem: **örgün + yaygın**. Okul öncesi **isteğe bağlı**; anaokulu, anasınıfı veya uygulama sınıfı olarak açılır.
7. Mecburi çağ **6-14**; ilköğretim **4 yıl ilkokul + 4 yıl ortaokul** (6287); ortaöğretim **4 yıl zorunlu** (6764), 2012-2013'ten itibaren.
8. Gruplaştırma yoksa **yatılı ilköğretim bölge okulu**; dağınık yerlerde **çok programlı lise**.
9. Yöneltme **ilköğretimde başlar**, ortaöğretimde sürer; imam-hatip **hem mesleğe hem yükseköğrenime** hazırlar.
10. Yükseköğretim ortaöğretime dayalı **en az 2 yıl**; **paralıdır** (imkânı olmayan başarılılara burs/kredi).
11. Yaygın eğitim: **genel** ve **mesleki-teknik**; koordinasyon **MEB**; lisans diploması vermek amaçlarından değildir.
12. Öğretmenlikte **yurdun çeşitli bölgelerinde** görev esastır; mahrumiyet bölgesinde **konut** sağlanır.
13. 50/A (7243, 2020): yaz tatilinde aralıksız **2 ay** izin; rehberlik öğretmeni izni **1 aydan az olamaz**; eğitim **2 haftadan fazla** yapılamazsa izin kısaltılabilir (yine ≥1 ay).
14. Okul yöneticiliği verilen öğretmen izni **657 md. 102-103**'e göre; müdür ve yardımcıları **sırayla** izin kullanır.
15. Okul, lise ve dengi okul **MEB izni** olmadan açılamaz; askerî okul müfredatı **MSB ile birlikte**; ders kitabı fiyatı ve telifini **MEB** belirler.

Kanun	Getirdiği
2842 (1983)	Atatürk milliyetçiliği, demokrasi eğitimi, laiklik maddeleri
5917 (2009)	Eğitim kampüsleri ve okul-aile iş birliği
6287 (2012)	4+4 yapı, zorunlu ortaöğretim
6764 (2016)	Mesleki eğitim merkezleri ortaöğretimde
7243 (2020)	Öğretmen izinleri md. 50/A

Karıştırılanlar / soru tuzakları

1. Okul öncesi **isteğe bağlı**; ortaöğretim **zorunlu**.
2. Yükseköğretim **paralı**; ilköğretim Devlet okullarında parasız.
3. 43 ve 45. maddeler **mülga**; öğretmenliği bugün **7528** düzenler.

evrakburada.com